

Održiva proizvodnja voća – od voćnjaka do stola

Ukratko, održivo voćarstvo možemo definirati kao proizvodnju zdravstveno ispravnog voća zadovoljavajuće kvalitete u dovoljnim količinama pri čemu se vodi računa o zaštiti okoliša, unaprjeđenju socijalnog i ekonomskog statusa proizvođača, njegovih zaposlenika te lokalne zajednice. Okoliš obuhvaća tlo, zrak, vodu, ali i kompletnu bioraznost na određenom području.

Društvo je suočeno s izazovom kako na održivi način proizvesti dovoljne količine voća. Porastom standarda u većini država dolazi do povećane potrošnje voća. Procjenjuje se kako je 1961. godine prosječno svaki stanovnik konzumirao 38 kg voća godišnje, a dok je pedesetak godina kasnije to iznosilo blizu 80 kg, a što je dvostruko više. U međuvremenu se ukupna populacija s oko 3 milijarde 1961. godine popela na više od 7 milijardi u samo pedesetak godina, što je rezultiralo povećanjem ukupne svjetske proizvodnje voća za više od 4 puta kroz to razdoblje.

U prošlosti su se poštivali principi održivosti

U nedavnoj prošlosti ljudi su uzgajali voćke po principima održivosti gdje se iz generacije u generaciju na obiteljskim gospodarstvima prenosilo iskustvo i znanje o tome, a ubrani plodovi služili su najčešće za osobnu upotrebu ili lokalno tržište. Ovaj način uzgoja voća se još naziva i tradicionalni sustav uzgoja voća, a on se provodilo na relativno malim površinama. Pri tom uzgoju prisutne su minimalne intervencije u okoliš, a pri čemu se osiguravala opskrba ljudi voćem kroz stoljeća.

Prije stotinjak godina većina je stanovništva u Hrvatskoj živjela u ruralnom prostoru, a sam uzgoj voća bio je obično samo jedna komponenta ukupnih aktivnosti na gospodarstvu. Obitelji su bile mnogobrojnije, obično su uz voćke imali i stoku koja je osiguravala stajnjak za gnojidbu biljaka. Većina stabala voćaka ostajala je na istom mjestu i duže od 50 godina jer su sorte cijepljene na sjemenjacima koji su dugotrajniji, ali i puno otporniji na temperaturni i vodni stres.

Postoje primjeri u Hrvatskoj i u svijetu gdje se još i danas u ruralnom prostoru koristi samoniklo voće sakupljeno iz prirode gdje nije bilo utjecaja čovjeka na sami razvoj biljke od njenog rasta do samog plodonošenja. Kod samoniklog voća uglavnom nema uplitanja čovjeka već je sve prepušteno prirodnim procesima bez ikakvih ulaganja i utroška neobnovljivih izvora energije, kemikalija, armature i ostalih inputa koji se koriste u suvremenom uzgoju.

Povećana potražnja za voćem na tržištu

Industrijalizacijom i zapošljavanjem ljudi izvan sektora poljoprivrede, javila se

povećana potražnja za voćem na tržištu, a što je dovelo do razvijanja efikasnijih metoda proizvodnje na velikim površinama. S obzirom kako su na tržištu opstali proizvođači koji su određenu kvalitetu plodova voća mogli ponuditi po nižim cijenama uvedene su različite prakse koje nisu uvijek temeljene na održivim načelima. Također zbog naglog povećanja broja stanovnika raste i potražnja čime su proizvođači prisiljeni povećati obujam proizvodnje, a to se najčešće postiže intenzifikacijom pri čemu se na istim površinama povećava urod plodova. Za razliku od većine poljoprivredne proizvodnje, u voćarstvu je zbog trajnosti nasada koji kod nekih kultura prelazi i 20 godina (orah, maslina, kesten i sl.) puno teže reagirati i uvoditi promjene u tehnologiji uzgoja.

Postupno smanjenje bioraznostnosti

Za razliku od tradicionalnog uzgoja moderna voćarska proizvodnja suočava se već na samom početku s velikim ulaganjima kapitala neophodnog za okrupnjavanje zemljišta te investiciju u pripremu površina, mehanizaciju i opremu, sadni materijali, sadnju i sav ostali

Intenzivno voćarstvo ima svoje zahtjeve prema resursima

Sorte cijepljene na sjemenjacima su dugotrajnije